

## **ЕМОЦІЙНА ВЗАЄМОДІЯ МІЖ БАТЬКАМИ ТА ДІТЬМИ: РОЛЬ ПРИВ'ЯЗАНOSTІ В РОЗВИТКУ СТОСУНКІВ**

**Яворовська Яна Ігорівна,**

магістрантка освітньо-професійної програми

«Клінічна психологія»

Волинського національного університету імені Лесі Українки

<https://orcid.org/0000-0002-5986-5725>

**Крижановська Зореслава Юріївна,**

кандидат психологічних наук,

доцент кафедри загальної та клінічної психології

Волинського національного університету імені Лесі Українки

<https://orcid.org/0000-0002-5986-5725>

*У запропонованій статті здійснено теоретичне дослідження емоційної близькості батьків з різною прив'язаністю.*

*Робота будувалася на основі системного аналізу науково-теоретичних досліджень щодо проблеми проявів емоційної близькості батьків з різним стилем прив'язаності у їх стосунках із дітьми.*

*У статті зроблено спробу інтеграції наукових положень щодо проблеми емоційної близькості батьків у їх стосунках із дітьми. Предмет дослідження був визначений емоційною близькістю батьків з різною прив'язаністю. Основну увагу в статті було зосереджено на впливі стилю прив'язаності на емоційну близькість в дитячо-батьківських стосунках. Узагальнення наукових досліджень дало можливість визначити емоційну близькість між батьками та дітьми як важливий компонент сімейної взаємодії, що суттєво впливає на психічний розвиток дітей, формування їхньої емоційної компетентності та соціальних навичок. Емоційна близькість впливає на емоційний та психологічний стан всієї родини, сприяє створенню здорового середовища для емоційного, соціального й когнітивного розвитку дитини. Тривала емоційна напруга та стрес у родині можуть призвести до виснаження в емоційній, ментальній і фізичній сферах, що негативно впливає як на особистий стан батьків, так і на міжособистісні стосунки в сім'ї. У статті зазначено, що надійність прив'язаності батьків сприяє здатності встановлювати емоційні зв'язки з іншими, будувати міцні міжособистісні стосунки та створювати ефективні моделі поведінки в стосунках із власними дітьми. Здатність розуміти когнітивні й афективні стани інших людей має вирішальне значення для успішної соціальної взаємодії. Дорослі з надійним типом прив'язаності можуть легше налаштуватися на думки інших людей. Уточнено, що ненадійна прив'язаність батьків може мати свій прояв у порушеннях емоційної регуляції, недовіри до партнера, незадоволеності стосунками. Батьки з ненадійною прив'язаністю зазвичай мають труднощі у вираженні любові та симпатії, вибирають суперництво чи уникнення для вирішення конфліктів. Ненадійна прив'язаність пов'язана із соціальними труднощами, складністю в регулюванні стресу, що призводить до проблем із проявами емоцій та емпатією.*

**Ключові слова:** емоційна близькість, дитячо-батьківські стосунки, прив'язаність, сімейні стосунки.

**Yavorovska Yana, Kryzhanovska Zoreslava. Emotional interaction between parents and children: the role of attachment in relationship development**

*The article presents a theoretical study of the emotional closeness of parents with different attachment styles.*

*The work was based on a systemic analysis of scientific and theoretical studies on the issue of emotional closeness manifestations between parents with different attachment styles in their relationships with children.*

*The article attempts to integrate scientific positions on the problem of emotional closeness between parents and children. The subject of the study was defined as the emotional closeness*

*of parents with different attachment styles. The main focus of the article was on the impact of attachment styles on emotional closeness in parent-child relationships. The synthesis of scientific research made it possible to define emotional closeness between parents and children as an important component of family interaction, significantly influencing the psychological development of children, the formation of their emotional competence, and social skills. Emotional closeness affects the emotional and psychological state of the entire family, contributing to the creation of a healthy environment for the emotional, social, and cognitive development of the child. Prolonged emotional tension and stress in the family can lead to exhaustion in emotional, mental, and physical spheres, which negatively affects both the personal well-being of parents and interpersonal relationships within the family. The article notes that parental attachment security promotes the ability to establish emotional connections with others, build strong interpersonal relationships, and create effective behavioral models in relationships with their own children. The ability to understand the cognitive and affective states of others is crucial for successful social interaction. Adults with a secure attachment style can more easily attune themselves to the thoughts of others. It is clarified that insecure attachment in parents can manifest itself in emotional regulation difficulties, mistrust of the partner, and dissatisfaction in relationships. Parents with insecure attachment often struggle to express love and affection, opting for competition or avoidance in conflict resolution. Insecure attachment is associated with social difficulties, challenges in stress regulation, which lead to problems with emotional expression and empathy.*

**Key words:** emotional closeness, parent-child relationships, attachment, family relationships.

**Постановка проблеми.** Емоції – це складні психофізіологічні реакції, що виникають у відповідь на важливі для індивіда події або ситуації. Вони допомагають орієнтуватися в соціальному середовищі, ухвалювати рішення й адаптуватися до змінюваних умов. Емоційна близькість є важливою складовою здорових міжособистісних відносин. Вона сприяє глибокому почуттю довіри, підтримки та взаєморозуміння між людьми, що дає змогу відчувати себе безпечно навіть в умовах стресу або невизначеності. Проблема емоційної близькості є однією з найважливіших психологічних проблем, що стосуються людей різного віку. Стресовий дитячий досвід, що може бути пов'язаний із відсутністю емоційної підтримки та чуйності до потреб дитини, тривалою емоційною напругою в родині, непередбачуваною, непослідовною, надмірно контролюючою поведінкою у вихованні, насиллям, нехтуванням, втратою близьких, може залишити тривалий відбиток на здатності людини будувати здорові зв'язки та відчувати емоційну близькість у дорослому віці.

Відсутність у дитини безпечного середовища для її зростання порушує процес формування базової довіри до світу й інших людей, що є ключовим для розвитку емоційних, когнітивних і соціальних навичок. Такий досвід може сформувати стратегії міжособистісних стосунків, спрямовані на посилення близькості (тривож-

ність, прагнення до емоційної залежності, постійний пошук підтвердження любові) або на уникнення близькості (емоційна відстороненість, недовіра, відчуженість). Люди, що вдаються до цих стратегій, зазвичай незадоволені сімейними відносинами, їм складно вирішувати життєві проблеми, розв'язувати конфлікти та встановлювати гармонійне спілкування з оточенням.

Проблематика впливу дитячого досвіду батьків на емоційну близькість у стосунках уже з власними дітьми є надзвичайно актуальною з кількох причин: по-перше, постійна емоційна напруга та стрес у родині мають серйозні наслідки для психічного та фізичного здоров'я людини, включно з підвищеним ризиком виникнення тривожних розладів, депресії, серцево-судинних захворювань, ослаблення імунної системи; по-друге, тривалі прояви дистресу батьків украй негативно впливають на емоційні взаємини з дитиною, що, зі свого боку, викликає дистрес уже в дитини; по-третє, розуміння того, як дитячий досвід батьків впливає на дитячобатьківські стосунки, може стати основою для розробки ефективних методів підтримки родин і зниження ризиків психологічних проблем у дітей.

**Метою дослідження** у запропонованій статті є здійснення теоретичного дослідження емоційної близькості батьків з різною прив'язаністю.

**Результати дослідження.** Таке явище, як прив'язаність, розглядається дослідниками як фактор, що впливає на якість людських взаємовідносин. Прив'язаність між дитиною та дорослим, що за нею доглядає, формується впродовж першого року життя дитини й зумовлюється здатністю дорослого до емоційної підтримки та чуйністю до дитячих потреб. Прив'язаність визначає стратегії міжособистісних стосунків у подальшому. Дорослі з надійним типом прив'язаності впевнені в підтримці з боку близьких їм людей. Вони будують стабільні стосунки, характеризуються емоційною зрілістю, здатністю до довіри і близькості. Дорослі з тривожним типом прив'язаності часто відчують нестабільність у стосунках, мають труднощі з довірою і бояться відторгнення. Вони можуть бути надмірно залежними від партнерів, шукати підтвердження любові і проявляти високий рівень тривоги у стосунках. Дорослі з уникливою прив'язаністю схильні до емоційної відстороненості та незалежності. Вони можуть уникати близькості, відчувати труднощі у вираженні своїх емоцій і потреб, у стосунках намагаються не покладатися на інших, бояться вразливості. Дорослі з дезорганізованою прив'язаністю часто демонструють суперечливу та непослідовну поведінку, що призводить до плутанини і нестабільності у стосунках, часто мають труднощі в довірі й емоційному самовираженні.

**Аналіз результатів дослідження.** Дослідження К. Гавриловської, Г. Пирог та А. Паламар (2024) показало, що міжособистісні стосунки у партнерів із надійним типом прив'язаності проявляються у їх схильності до співпраці та компромісів під час вирішення конфліктів, відкритості до проявів любові та симпатії в стосунках, а також у високому рівні задоволеності своїми відносинами. Натомість партнери з ненадійним типом прив'язаності мають труднощі у вираженні любові та симпатії, вибирають суперництво чи уникнення для вирішення конфліктів і мають низький рівень задоволення стосунками. Тип прив'язаності має великий вплив на сімейну взаємодію: партнери з надійною прив'язаністю частіше проявляють емоційну близькість, використовують більш конструктивні стратегії

вирішення конфліктів і більше задоволені своїми стосунками, ніж партнери з ненадійною прив'язаністю [1]. І. Збродська (2020) писала, що хронічний стрес і емоційна напруга в родині можуть викликати виснаження на емоційному, ментальному та фізичному рівнях, що погано впливає не тільки на самопочуття батьків, але й на стосунки між всіма членами сім'ї [2]. Як зауважує В. Тарасова у своїй роботі (2023), ненадійна прив'язаність пов'язана з труднощами у регулюванні стресу, що призводить до проблем із проявами емоцій та емпатією [3].

Думки й почуття батьків щодо своїх дітей впливають на їхню поведінку в догляді. Згідно з дослідженням Л. Бейлз та інших (2024), батьки розвивають внутрішні робочі моделі або уявлення про своїх дітей, які можна класифікувати так: збалансовані (характеризуються послідовністю, гнучкістю й насиченістю; батьки цінують свої стосунки з дитиною і визнають їх важливість), відірвані (характеризуються емоційною відчуженістю або постійним дистанціюванням) і спотворені (батьки не мають чіткого уявлення про немовля). Внутрішні робочі моделі починають формуватися ще в пренатальний період. Автори зазначають, що стресові життєві події можуть спотворювати, викривляти уявлення опікунів про майбутню дитину або відволікати їх від думок про дитину та своїх стосунків з нею [4].

О. Булгакова та О. Азаркіна (2020) у своїй роботі зазначають, що стиль спілкування, який був властивий для батьків у їхньому дитинстві, репродукується на дітей і формується під впливом сімейних традицій. Матері доволі часто відтворюють тип батьківських відносин, притаманний їхнім власним матерям [5]. Згідно з позицією Г. ван Бакель та Р. Холл (2019), власний досвід батьків у стосунках прив'язаності впливає на якість прив'язаності їхніх дітей. Батьки, які пережили важкі негаразди дитинства (наприклад, виховувалися в дитячих будинках), продемонстрували значно нижчу якість взаємодії зі своїми дітьми, ніж батьки без дитячих негараздів. Автори також наголошують, що власна історія прив'язаності батьків пов'язана з їхньою здатністю розмірковувати про стосунки з дітьми [6]. Як

зазначають О. Юрков та Е. Литко (2016), типи прив'язаності батьків корелюють із поведінковими проявами прив'язаності їх малят у віці одного року. За результатами подібних досліджень було виявлено, що класифікації прив'язаності батьків та їх дітей збігаються приблизно на 70 %. Результати дослідження О. Юркова та Е. С. Литко теж підтверджують тісний зв'язок між типом прив'язаності у дорослих і їх дітей [7]. Д. Пакетт та інші (2024), зі свого боку, доводять, що прив'язаність у ранні роки є відносно податливою, схильною до змін, як позитивних, так і негативних. Як зазначають автори, це може бути пов'язано зі значними змінами, які спостерігаються в благополуччі батьків, зокрема симптомах їх психічного здоров'я [8].

Металізація (здатність розуміти та інтерпретувати власні і чужі внутрішні стани, як-от думки, почуття, наміри), як частина рефлексивного функціонування, відіграє важливу роль у дитячо-батьківських стосунках. Тілесна металізація визначається як інтеграція багатосенсорних тілесних сигналів для розуміння власних і чужих ментальних станів. А. Арас та інші (2024) зазначають, що невербальні сигнали, зокрема вирази обличчя, дотики та рухи тіла, слугують багатими джерелами інформації про наміри та почуття дитини. Підвищена батьківська металізація сприяє більш узгодженій та контингентній поведінці батьків [9]. Згідно з дослідженням Дж. Гарон-Біссоннет та інших (2023), жорстоке поводження в дитинстві переплітається з процесами розвитку, що лежать в основі рефлексивного функціонування: жорстокі батьки зазвичай не в змозі визнати або врахувати психічні стани своєї дитини й позбавляють її безпечного середовища для розвитку; жорстоке поводження в дитинстві перешкоджає регуляції афекту та порушує систему прив'язаності; жорстоке поводження з дітьми є серйозною загрозою їх фізичній та психічній цілісності в період незрілості. Результати дослідження свідчать про те, що жорстоке поводження в дитинстві призведе до специфічних порушень рефлексивного функціонування [10]. Соціальна обробка має вирішальне значення для успішної соціальної взаємодії. М. Галлістль та інші (2024) у своєму дослідженні виявили, що

дорослі з надійним типом прив'язаності можуть легше налаштуватися на думки інших людей. Униклива прив'язаність негативно корелювала зі здібностями до співчуття. Дорослі з уникливим типом прив'язаності більш негативно ставляться до інших, що може сприяти когнітивному й емоційному дистанціюванню, особливо від сигналів, пов'язаних зі стресом [11].

Емоційна близькість – це глибоке відчуття довіри, підтримки та взаєморозуміння між людьми, що створює відчуття безпеки навіть у стресових ситуаціях. Це почуття надає стабільність і допомагає справлятися з життєвими труднощами. Як зауважує Л. Балецька (2016), роботи М. Ейнсворт вказують на те, що навіть сприятливе фізичне середовище не здатне компенсувати брак емоційного контакту з боку значимого дорослого. Високий рівень емоційної тривожності радикально впливає на всю сімейну динаміку [12].

О. Зіборова (2022) у своєму дослідженні зазначає, що основою материнсько-дитячих стосунків на всіх етапах розвитку дитини є емоційний зв'язок із матір'ю, який передбачає як позитивні, так і негативні афекти. Їх сукупність та прояви залежать від стилю материнського ставлення, індивідуальних особливостей розвитку дитини та впливу зовнішніх факторів. Втрата емоційного зв'язку з матір'ю може призвести до серйозних порушень у розвитку дитини, що відомі як прояви госпіталізму [13].

А. Крайлюк та В. Пономарьова (2021) встановили, що здатність батьків співпереживати та відчувати емоції дитини може сприяти підвищенню рівня емоційної близькості з дитиною, рівня задоволення від взаємин і впливати на послідовність їхньої взаємодії з дитиною. Чим більше батьки прагнуть допомагати своїй дитині та підтримувати її, тим краще вони розуміють, коли і як саме потрібно діяти, а також зберігають позитивний емоційний фон під час взаємодії з дитиною. Чим сильніший дискомфорт відчують батьки, коли інші демонструють свої емоції, тим складніше їм сприймати емоційний стан дитини та розуміти причини його виникнення. Вони схильні менше приймати дитину такою, яка вона є, рідше прагнути до фізичного контакту, а також відчувати себе менш впев-



нено у своїй батьківській ролі. Особистий дистрес батьків має значний негативний вплив на емоційні взаємини з дітьми [14].

І. Коробка (2022) у своїй роботі визначив суб'єктивне благополуччя як емоційне й оцінне ставлення людини до свого життя, своєї особистості та взаємодії з іншими людьми, що проявляється у відчутті задоволення життям загалом і в окремих його аспектах. Переживання благополуччя чи неблагополуччя залежить від того, як людина інтерпретує ситуації (як через розуміння, так і через емоційні оцінки) [15]. Коли людина має емоційно близькі та довірливі стосунки, вона більше схильна відчувати задоволення від свого життя, оскільки отримує емоційну підтримку та відчуття приналежності. Нестабільні чи відсутні емоційні зв'язки можуть призводити до відчуття самотності та ізоляваності, що знижує рівень суб'єктивного благополуччя.

В. Вінс та С. Кобільнік (2022) кажуть, що життєвий успіх людини не завжди залежить від високих показників в академічному інтелекті, а більшою мірою обумовлений її емоційним розвитком. Важливість емоційного інтелекту полягає в здатності людини розуміти свої емоційні реакції та переживання, контролювати свій емоційний стан, а також враховувати емоції та мотиваційні прагнення інших людей під час побудови взаємин із ними. Завдяки емоційному інтелекту людина може ефективніше вирішувати складні життєві проблеми, розв'язувати конфлікти та встановлювати гармонійне спілкування з оточенням [16]. Сім'я є першим джерелом емоційного досвіду, а умови, що панують

у родині, визначають, які навички емоційної взаємодії дитина набуде для успішного функціонування в суспільстві.

**Висновки.** Здійснене теоретичне дослідження проявів емоційної близькості батьків з різним стилем прив'язаності у їх стосунках із дітьми демонструє зв'язок надійної прив'язаності батьків з їх здатністю встановлювати емоційні зв'язки, розуміти когнітивні й афективні стани, будувати міцні міжособистісні стосунки та створювати ефективні моделі поведінки в стосунках із власними дітьми. Емоційна близькість має вплив на емоційний та психологічний стан родини загалом, допомагаючи створити сприятливі умови для емоційного, соціального й когнітивного розвитку дитини. Ненадійна прив'язаність батьків може мати свій прояв у порушеннях емоційної регуляції, труднощах у вираженні любові та симпатії, більш низьких здібностях до співчуття, складністю в регулюванні стресу, що призводить до проблем в емоційній близькості з дитиною та може сприяти когнітивному й емоційному дистанціюванню.

Ці результати підкреслюють необхідність продовження проведення досліджень у цьому напрямі для впровадження програм і стратегій, які зможуть надати ефективну підтримку батькам у формуванні навичок боротьби зі стресом та тривогою, формуванні ефективних стратегій вирішення конфліктів, розвитку довіри в стосунках, емоційного інтелекту та металізації, покращенні емоційної комунікації в родині. Це сприятиме формуванню здорових, гармонійних сімейних стосунків та успішному всебічному розвитку дітей.

#### ЛІТЕРАТУРА:

1. Гавриловська К., Пирог Г., Паламар А. Особливості сімейної взаємодії осіб із різними типами прив'язаності. *Журнал соціальної та практичної психології*. 2024. Вип. 3. С. 50–55.
2. Збродська І. Феномен батьківського вигорання як предмет психологічного дослідження. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2020. Серія 12. Психологічні науки. Вип. 12 (57). С. 38–52.
3. Тарасова В. В. Методика дослідження особливостей поведінки у стресових ситуаціях підлітків з ненадійним типом прив'язаності. *Науковий журнал «Молодий вчений»*. Психологічні науки. 2023. № 5 (117). С. 73–78.
4. Bailes L.G., Blum A., Barnett W., Piersiak H., Takemoto S., Fleming B., Humphreys K.L. Stressful life events and prenatal representations of the child. *Attachment & Human Development*. 2024. Vol. 26, No. 2. P. 116–132.

5. Булгакова О. Ю, Азаркіна О. В. Теоретичні основи вивчення дитячо-батьківських стосунків у психологічних дослідженнях. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Психологія*. 2020. Т. 31 (70) № 3. С. 100–104.
6. Bakel H.J.A. van, Hall R.A.S. The Father-infant relationship beyond caregiving sensitivity. *Attachment & Human Development*. 2019. Vol. 22, No. 1. P. 27–31.
7. Юрков О. С., Литко Е. С. Феномен прив'язаності в дошкільному віці. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія»*. 2016. Вип. 2 (4). С. 221–226.
8. Paquette D., Dubois-Comtois K., Cyr C., Lemelin J.P., Bacro F., Couture S., Bigras M. Early childhood attachment stability to mothers, fathers, and both parents as a network: associations with parents' well-being, marital relationship, and child behavior problems. *Attachment & Human Development*. 2024. Vol. 26, No. 1. P. 66–94.
9. Aras A., Fonagy P., Campbell C., Rosan C. What do we know about parental embodied mentalizing? A systematic review of the construct, assessment, empirical findings, gaps and further steps. *Attachment & Human Development*. 2024. Vol. 26, No. 6. P. 588–624.
10. Garon-Bissonnette J., Dubois-Comtois K., St-Laurent D., Berthelot N. A deeper look at the association between childhood maltreatment and reflective functioning. *Attachment & Human Development*. 2023. Vol. 25, No. 3–4. P. 368–389.
11. Gallistl M., Kungl M., Gabler S., Kanske P., Vrticka P., Engert V. Attachment and inter-individual differences in empathy, compassion, and theory of mind abilities. *Attachment & Human Development*. 2024. Vol. 26, No. 4. P. 350–365.
12. Балецька Л. М. Особливості дослідження феномену прив'язаності батьків та дітей. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія»*. 2016. Вип. 3. С. 18–26.
13. Зіборова О. Особливості материнсько-дитячої взаємодії при відхиленнях у психофізичному розвитку дитини. *Науково-практичний журнал «Наука і освіта» Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. Одеса, 2022. № 4. С. 34–40.
14. Крайлюк А. І., Пономарьова В. К. Взаємозв'язок емпатії батьків з особливостями виховання дітей дошкільного віку. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки»*. Херсон, 2021. Вип. 4. С. 40–47.
15. Коробка І. М. Суб'єктивне благополуччя: теоретичні інтерпретації, чинники й ресурси підтримання. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки»*. Херсон, 2022. Вип. 2. С. 85–93.
16. Вінс В. А., Кобільнік С. В. Роль емоційного інтелекту у вирішенні сімейних конфліктів. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2022. Вип. 5. С. 53–57.

#### REFERENCES:

1. Havrylovska, K., Pyroh, H., & Palamar, A. (2024). Features of family interaction of individuals with different attachment types [Features of family interaction of persons with different types of attachment]. *Journal of Social and Practical Psychology*, 3, 50–55 [in Ukrainian].
2. Zbrodska, I. (2020). The phenomenon of parental burnout as a subject of psychological research [The phenomenon of parental burnout as subject of psychological research]. *Scientific Journal of the National Pedagogical Dragomanov University*, 12 (57), 38–52 [in Ukrainian].
3. Tarasova, V.V. (2023). Methodology for studying the behavioral characteristics in stressful situations of adolescents with an insecure attachment style [The method of researching the peculiarities of behavior in stressful situations of adolescents with an insecure type of attachment]. *Young Scientist Journal: Psychological Sciences*, 5 (117), 73–78 [in Ukrainian].
4. Bailes, L.G., Blum, A., Barnett, W., Piersiak, H., Takemoto, S., Fleming, B., & Humphreys, K.L. (2024). Stressful life events and prenatal representations of the child [Stressful life events and prenatal representations of the child]. *Attachment & Human Development*, 26 (2), 116–132 [in English].

5. Buhhakova, O.Y., & Azarkina, O.V. (2020). Theoretical foundations of studying child-parent relationships in psychological research [Theoretical foundations of the study of child-parent relations in psychological research]. *Scientific Notes of the Tavrida National V.I. Vernadsky University. Series: Psychology*, 31 (70), 100–104 [in Ukrainian].
6. Bakel, H.J.A. van, & Hall, R.A.S. (2019). The father-infant relationship beyond caregiving sensitivity [The Father-infant relationship beyond caregiving sensitivity]. *Attachment & Human Development*, 22 (1), 27–31 [in English].
7. Yurkov, O.S., & Lytko, E.S. (2016). The phenomenon of attachment in preschool age [The phenomenon of attachment in preschool age]. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series "Pedagogy and Psychology"*, 2 (4), 221–226 [in Ukrainian].
8. Paquette, D., Dubois-Comtois, K., Cyr, C., Lemelin, J.P., Bacro, F., Couture, S., & Bigras, M. (2024). Early childhood attachment stability to mothers, fathers, and both parents as a network: Associations with parents' well-being, marital relationship, and child behavior problems [Early childhood attachment stability to mothers, fathers, and both parents as a network: associations with parents' well-being, marital relationship, and child behavior problems]. *Attachment & Human Development*, 26 (1), 66–94 [in English].
9. Aras, A., Fonagy, P., Campbell, C., & Rosan, C. (2024). What do we know about parental embodied mentalizing? A systematic review of the construct, assessment, empirical findings, gaps, and further steps [What do we know about parental embodied mentalizing? A systematic review of the construct, assessment, empirical findings, gaps, and further steps]. *Attachment & Human Development*, 26 (6), 588–624 [in English].
10. Garon-Bissonnette, J., Dubois-Comtois, K., St-Laurent, D., & Berthelot, N. (2023). A deeper look at the association between childhood maltreatment and reflective functioning [A deeper look at the association between childhood maltreatment and reflective functioning]. *Attachment & Human Development*, 25 (3–4), 368–389 [in English].
11. Gallistl, M., Kungl, M., Gabler, S., Kanske, P., Vrticka, P., & Engert, V. (2024). Attachment and inter-individual differences in empathy, compassion, and theory of mind abilities [Attachment and inter-individual differences in empathy, compassion, and theory of mind abilities]. *Attachment & Human Development*, 26 (4), 350–365 [in English].
12. Baletska, L.M. (2016). Features of studying the phenomenon of parent-child attachment [Peculiarities of the study of the phenomenon of attachment of parents and children]. *Scientific Notes of the National University of Ostroh Academy. Series "Psychology"*, 3, 18–26 [in Ukrainian].
13. Ziborova, O. (2022). Features of mother-child interaction in cases of deviations in the child's psychophysical development [Peculiarities of mother-child interaction with deviations in the child's psychophysical development]. *Scientific and Practical Journal «Science and Education» of the South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushinsky*, 4, 34–40 [in Ukrainian].
14. Kraylyuk, A.I., & Ponomaryova, V.K. (2021). The relationship between parental empathy and the peculiarities of raising preschool-aged children [The relationship between parents' empathy and the peculiarities of raising preschool children]. *Scientific Bulletin of Kherson State University. Series "Psychological Sciences"*, 4, 40–47 [in Ukrainian].
15. Korobka, I.M. (2022). Subjective well-being: Theoretical interpretations, factors, and resources for maintenance [Subjective well-being: theoretical interpretations, factors and resources of maintenance]. *Scientific Bulletin of Kherson State University. Series "Psychological Sciences"*, 2, 85–93 [in Ukrainian].
16. Vins, V.A., & Kobilnik, S.V. (2022). The role of emotional intelligence in resolving family conflicts [The role of emotional intelligence in solving family conflicts]. *Dniprovskyi Scientific Journal of Public Administration, Psychology, and Law*, 5, 53–57 [in Ukrainian].